

DIREKTIVA SAVETA 92/85/EEZ

od 19. oktobra 1992.

o uvođenju mera za podsticanje poboljšanja bezbednosti i zdravlja na radu trudnih radnica i radnica koje su nedavno rodile ili doje (deseta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav 1. Direktive 89/391/EEZ)

SAVET EVROPSKIH ZAJEDNICA,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Evropske ekonomske zajednice, a posebno njegov član 118.a,

uzimajući u obzir predlog Komisije sastavljen nakon savetovanja sa Savetodavnim komitetom za bezbednost, higijenu i zaštitu zdravlja na radu ⁽¹⁾,

u saradnji sa Evropskim parlamentom ⁽²⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Ekonomskog i socijalnog komiteta ⁽³⁾,

budući da je članom 118.a Ugovora predviđeno da Savet putem direktiva donosi minimalne zahteve za poboljšanja, posebno u radnoj sredini, kako bi se zaštitila bezbednost i zdravlje radnika;

budući da ova Direktiva ne opravdava smanjivanje već postignutog nivoa zaštite u pojedinim državama članicama, a države članice su u skladu s Ugovorom obvezne podsticati poboljšanja uslova u tom području i usklađivati ih istovremeno održavajući već postignuta poboljšanja;

budući da prema članu 118.a Ugovora spomenutim direktivama treba izbeći nametanje administrativnih, finansijskih i zakonskih ograničenja koja bi mogla sprečavati stvaranje i razvoj malih i srednjih preduzeća;

budući da se, prema Odluci 74/325/EEZ ⁽⁴⁾, kako je zadnje izmenjena Aktom o pristupanju iz 1985., Komisija savetovala sa Savetodavnim komitetom za bezbednost, higijenu i zaštitu zdravlja na radu o sastavljanju predloga s tog područja;

budući da se Poveljom Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika koju su na sastanku Evropskog saveta 9. decembra 1989. u Strazburu doneli predsednici država ili vlada 11 država članica, a posebno u stavu 19., utvrđuje:

„Svaki radnik mora imati zadovoljavajuće zdravstvene i bezbednosne uslove u svojoj radnoj sredini. Moraju se preduzeti odgovarajuće mere kako bi se postiglo dalje usklađivanje uslova u tom području i istovremeno održavala već postignuta poboljšanja.”;

budući da je Komisija u svom akcijskom programu za primenu Povelje Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika uključila među svoje ciljeve i da Savet donese Direktivu o zaštiti trudnih radnica na radu;

budući da se članom 15. Direktive Saveta 89/391/EEZ od 12. juna 1989. o uvođenju mera za podsticanje poboljšanja bezbednosti i zdravlja radnika na radu ⁽⁵⁾ propisuje da posebno osetljive rizične grupe moraju biti zaštićene od opasnosti koje upravo njima prete;

budući da trudne radnice, radnice koje su nedavno rodile ili radnice koje doje u mnogome treba smatrati specifičnim

⁽¹⁾ SL C 281, 9.11.1990., str. 3. i
SL C 25, 1.2.1991., str. 9.

⁽²⁾ SL C 19, 28.1.1991., str. 177. i
SL C 150, 15.6.1992., str. 99.

⁽³⁾ SL C 41, 18.2.1991., str. 29.

⁽⁴⁾ SL C 185, 9.7.1974., str. 15.

⁽⁵⁾ SL C 183, 29.6.1989., str. 1.

rizičnim grupama i treba preduzeti mere u vezi sa njihovom bezbednošću i zdravljem;

budući da zaštita bezbednosti i zdravlja trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile ili radnica koje doje ne sme stavljati žene na tržištu rada u nepovoljan položaj niti delovati nauštrb direktiva o ravnopravnom položaju muškaraca i žena;

budući da pri nekim aktivnostima može postojati opasnost od izlaganja trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile ili radnica koje doje opasnim sredstvima, procesima ili radnim uslovima; budući da takve rizike treba proceniti i o rezultatu procene obavestiti radnice i/ili njihove predstavnike;

budući da u slučaju da ta procena potvrdi postojanje rizika za bezbednost ili zdravlje radnica, zaštitu radnica treba pravno regulisati;

budući da trudne radnice i radnice koje doje ne smeju učestvovati u aktivnostima za koje je procenjena opasnost od izlaganja određenim posebno opasnim sredstvima ili radnim uslovima koji ugrožavaju bezbednost i zdravlje;

budući da treba propisati da trudne radnice, radnice koje su nedavno rodile ili radnice koje doje ne moraju raditi noću kada su takve odredbe potrebne radi zaštite njihove bezbednosti i zdravlja;

budući da osetljivost trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile ili radnica koje doje nalaže da im treba obezbediti pravo na porodiljsko odsustvo u trajanju od najmanje 14 uzastopnih nedelja raspoređenih pre i/ili nakon porođaja i odobriti kao obvezno porodiljsko odsustvo od najmanje dve nedelje rasporedene pre i/ili nakon porođaja;

budući da rizik otpuštanja zbog vezanih za njihovo stanje može imati štetne posledice na fizičko i psihičko stanje trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile ili radnica koje doje; budući da treba doneti odredbe koje zabranjuju takva otpuštanja;

budući da mere koje se u organizaciji rada preduzimaju za zaštitu zdravlja trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile ili radnica koje doje ne bi ispunjavale svoju svrhu kada im ne bi bila zagarantovana prava vezana za ugovor o radu, uključujući redovnu isplatu plata i/ili prava na odgovarajući dodatak;

budući da ni odredbe vezane za porodiljsko odsustvo ne bi ispunjavale svoju svrhu kada ne bi bila zagarantovana prava vezana za ugovor o radu i/ili prava na odgovarajući dodatak;

budući da pojam odgovarajući dodaci u slučaju porodiljskog odsustva treba smatrati tehničkom referentnom tačkom za utvrđivanje minimalnog nivoa zaštite i ni u kom slučaju se ne sme tumačiti kao da se njime poistovećuju trudnoća i bolest,

DONELO JE OVU DIREKTIVU:

GLAVA I.

SVRHA I DEFINICIJE

Član 1.

Svrha

1. Svrha ove Direktive, koja je deseta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav 1. Direktive 89/391/EEZ, je sprovođenje mera za podsticanje poboljšanja bezbednosti i zaštite zdravlja na radu trudnih radnica i radnica koje su nedavno rodile ili doje.
2. Odredbe Direktive 89/391/EEZ, osim njenog člana 2. stava 2., u celosti se primenjuju na čitavo područje iz stava 1. ne dovodeći u pitanje strožije i/ili specifičnije odredbe ove Direktive.
3. Ova Direktiva ne sme uzrokovati smanjenje nivoa zaštite trudnih radnica, radnica koje su nedavno rodile ili radnica koje doje u odnosu na situaciju u pojedinoj državi članici na dan donošenja ove Direktive.

Član 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive:

- (a) „*trudna radnica*” znači trudna radnica koja o svojem stanju obavesti svog poslodavca u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i/ili nacionalnom praksom;
- (b) „*radnica koja je nedavno rodila*” znači radnica koja je nedavno rodila u smislu nacionalnog zakonodavstva i/ili nacionalne prakse i koja o svom stanju obavesti svog poslodavca u skladu sa tim zakonodavstvom i/ili praksom;
- (c) „*radnica koja doji*” znači radnica koja doji u smislu nacionalnog prava i/ili nacionalne prakse i koja o svojem stanju obavesti svog poslodavca u skladu s tim zakonodavstvom i/ili praksom.

OPŠTE ODREDBE

Član 3.

Smernice

1. U dogovoru s državama članicama i uz pomoć Savetodavnog komiteta za bezbednost, higijenu i zaštitu zdravlja na radu, Komisija sastavlja smernice o proceni hemijskih, fizičkih i bioloških sredstava i industrijskih procesa koji se smatraju opasnim za bezbednost i zdravlje radnica u smislu člana 2.

Smernice iz prvog podstava takođe se odnose na pokrete i položaje tela, psihički i fizički umor te druge oblike fizičkog i psihičkog stresa povezanog sa poslovima koje obavljaju radnice u smislu člana 2.

2. Smernice iz stava 1. trebaju poslužiti kao osnova za procene iz člana 4. stava 1.

U tu svrhu države članice upoznaju s ovim smernicama sve poslodavce i radnice i/ili njihove predstavnike u pojedinoj državi članici.

Član 4.

Procena i obaveštavanje

1. Za sve aktivnosti kod kojih postoji posebna opasnost od izlaganja sredstvima, procesima ili radnim uslovima navedenim u nepotpunom popisu u Prilogu I., poslodavac u dotičnom preduzeću i/ili ustanovi samostalno ili putem službi za zaštitu i prevenciju iz člana 7. Direktive 89/391/EEZ procenjuje vrstu, razmeru i trajanje izlaganja radnica u smislu člana 2., kako bi:

— procenio svaku opasnost za bezbednost ili zdravlje i sve posledice na trudnoću ili dojenje koje mogu imati radnice u smislu člana 2.,

— odlučio koje mere treba preduzeti.

2. Ne dovodeći u pitanje član 10. Direktive 89/391/EEZ, o rezultatima procena iz stava 1. i o svim merama koje treba preduzeti u vezi sa zaštitom zdravlja i sigurnošću na radu obaveštavaju se radnice u smislu člana 2. i radnice koje bi se mogle naći u jednoj od situacija iz člana 2. i/ili njihovi predstavnici u dotičnim preduzećima i/ili ustanovama.

Dalje radnje nakon obavljenih procena

1. Ako rezultati procena iz člana 4. stava 1. ukazuju na postojanje opasnosti za bezbednost i zdravlje ili posledice na trudnoću ili dojenje radnica u smislu člana 2., poslodavac, ne dovodeći u pitanje član 6. Direktive 89/391/EEZ, preduzima potrebne mere kako bi privremenom promenom radnih uslova i/ili radnog vremena dotičnih radnica obezbedio da se izbegne izlaganje tih radnica takvim opasnostima.

2. Ako je promena radnih uslova i/ili radnog vremena tehnički i/ili objektivno neizvodljiva, ili se ne može zahtevati iz dokazano opravdanih razloga, poslodavac preduzima potrebne mere kako bi dotičnu radnicu premestio na drugo radno mesto.

3. Ako je premeštaj na drugo radno mesto tehnički i/ili objektivno neizvodljiv, ili se ne može zahtevati iz dokazano opravdanih razloga, dotičnoj radnici dodeljuje se odsustvo u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i/ili nacionalnom praksom za ceo period potreban da se zaštite njena bezbednost i zdravlje.

4. Odredbe ovog člana primenjuju se *mutatis mutandis* u slučaju da radnica koja obavlja aktivnost zabranjenu u skladu s članom 6. zatrudni ili počne dojeti i o tome obavijesti svog poslodavca.

Član 6.

Slučajevi u kojima je izlaganje zabranjeno

Uz opše odredbe o zaštiti radnika, posebno one koje se odnose na granične vrednosti izlaganja na radnom mestu:

1. trudne radnice u smislu člana 2. tačke (a) ne smeju ni uz koje uslove biti obavezne obavljati dužnosti za koje je procenjena opasnost od izlaganja sredstvima i radnim uslovima navedenima u Prilogu II. odeljku A, koje bi ugrozile njihovu bezbednost ili zdravlje;

2. radnice koje doje u smislu člana 2. tačke (c) ne smeju ni uz koje uslove biti obavezne obavljati dužnosti za koje je procenjena opasnost od izlaganja sredstvima i radnim uslovima navedenim u Prilogu II. odeljku B, koje bi ugrozile njihovu bezbednost ili zdravlje.

Član 7.

Noćni rad

1. Države članice preduzimaju potrebne mere kako bi obezbedile da radnice iz člana 2. ne budu obavezne raditi noću tokom trudnoće i u razdoblju neposredno nakon porođaja koje određuje državno telo nadležno za bezbednost i zaštitu zdravlja, uz uslov da se predoči, u skladu s propisima država članica,

lekarski sertifikat kojim se potvrđuje da je to neophodno za bezbednost i zdravlje radnice koje se to tiče.

2. Mere iz stava 1. moraju uključivati mogućnost, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i/ili nacionalnom praksom, za:

(a) premeštaj na dnevni posao; ili

(b) odsustvo sa posla ili produženja porodiljskog odsustva kada je takav premeštaj tehnički i/ili objektivno neizvodljiv ili se ne može zahtevati iz dokazano opravdanih razloga.

Član 8.

Porodiljsko odsustvo

1. Države članice preduzimaju potrebne mere kako bi radnicama u smislu člana 2. obezbedile pravo na neprekidno porodiljsko odsustvo od najmanje 14 nedelja raspoređenih pre i/ili nakon porođaja, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i/ili praksom.

2. Porodiljsko odsustvo zagarantovano stavom 1. mora uključivati obvezno porodiljsko odsustvo od najmanje dve nedelje raspoređene pre i/ili nakon porođaja, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i/ili praksom.

Član 9.

Odsustvo sa posla radi trudničkih pregleda

Države članice preduzimaju potrebne mere kako bi trudnim radnicama u smislu člana 2. tačke (a) obezbedile pravo, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i/ili praksom, na plaćeno odsustvo sa posla kako bi obavile trudničke preglede ako se takvi pregledi moraju obaviti u radno vreme.

Član 10.

Zabrana otpuštanja

Kako bi se radnicama u smislu člana 2. zagarantovalo korišćenje prava na bezbednost i zaštitu zdravlja koja im se priznaju ovim članom, propisuje se da:

1. države članice preduzimaju potrebne mere kako bi zabranile otpuštanje radnica u smislu člana 2. tokom razdoblja od početka njihove trudnoće do kraja porodiljskog odsustva iz člana 8. stava 1., osim u vanrednim slučajevima nevezanim za njihovo stanje koje dopušta nacionalno zakonodavstvo i/ili praksa, pri čemu, prema potrebi, svoj pristanak mora dati nadležno telo;
2. ako radnica u smislu člana 2. bude otpuštena tokom razdoblja iz tačke 1., poslodavac mora pismeno navesti dokazano opravdane razloge za njeno otpuštanje;
3. države članice preduzimaju potrebne mere kako bi zaštitile radnice u smislu člana 2. od posledica otpuštanja koje je nezakonito po osnovu tačke 1.

Član 11.

Prava iz ugovora o radu

Kako bi se radnicama u smislu člana 2. zagarantovalo korišćenje prava na bezbednost i zaštitu zdravlja koja im se priznaju ovim članom, propisuje se da:

1. u slučajevima iz člana 5., 6. i 7., u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i/ili nacionalnom praksom moraju biti obezbeđena prava radnica u smislu člana 2. vezana za ugovor o radu, uključujući redovnu isplatu plata i/ili pravo na odgovarajući dodatak;
2. u slučaju iz člana 8. mora se obezbediti sledeće:
  - (a) sva prava vezana za ugovor o radu radnica u smislu člana 2., osim onih na koje se odnosi sledeća tačka (b);
  - (b) redovna isplata plata i/ili pravo na odgovarajući dodatak radnicama u smislu člana 2.;
3. dodatak iz tačke 2. podtačke (b) smatra se odgovarajućim ako garantuje dohodak najmanje jednak onom koji bi dotična radnica dobijala u slučaju prekida radne aktivnosti zbog zdravstvenih razloga, podložno eventualnoj gornjoj granici utvrđenoj nacionalnim zakonodavstvom.;
4. države članice mogu dotičnim radnicama isplatu plata ili dodatka iz tačke 1. i tačke 2. podtačke (b) usloviti ispunjenjem uslova utvrđenih nacionalnim zakonodavstvom.

Ti uslovi ne smeju ni u kojem slučaju propisivati da neposredno pre očekivanog datuma porođaja radnica mora

biti zaposlena duže od 12 meseci.

Član 12.

Pravna zaštita

Države članice u svoj nacionalni pravni sistem uvode potrebne mere kako bi se svim radnicama koje bi se mogle smatrati oštećenima zbog neispunjenja obaveza koje proizlaze iz ove Direktive omogućilo da zaštitu svojih prava ostvare u sudskom postupku i/ili, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i/ili praksom, obraćanjem drugim nadležnim telima.

Član 13.

Izmene Priloga

1. Strogo tehnička prilagođavanja Priloga I. zbog tehničkog napretka, promena međunarodnih propisa ili specifikacija i novih otkrića sa područja na koje se odnosi ova Direktiva donose se u skladu s postupkom utvrđenim u članu 17. Direktive 89/391/EEZ.

2. Prilog II. može se izmeniti samo u skladu s postupkom utvrđenim u članu 118.a Ugovora.

Član 14.

Završne odredbe

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom najkasnije dve godine nakon njenog donošenja ili obezbeđuju da socijalni partneri najkasnije dve godine nakon donošenja ove Direktive uvedu potrebne odredbe putem kolektivnih ugovora, pri čemu su države članice dužne ispuniti sve potrebne uslove kako bi im omogućile da u svakom trenutku garantuju rezultate utvrđene ovom Direktivom. One o tome odmah obaveštavaju Komisiju.

2. Kada države članice donose mere iz stava 1., te mere prilikom njihove službene objave sadrže upućivanje na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takvo upućivanje. Načine tog upućivanja određuju države članice.

3. Države članice Komisiji dostavljaju tekstove glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

4. Države članice svakih pet godina obaveštavaju Komisiju o praktičnoj primeni odredaba ove Direktive, navodeći pritom stajališta dvaju socijalnih partnera.

Međutim, države članice prvi put obaveštavaju Komisiju o praktičnoj primeni odredaba ove Direktive četiri godine nakon njenog donošenja, navodeći pritom stajališta dvaju socijalnih partnera.

Komisija obaveštava Evropski parlament, Savet, Ekonomski i socijalni komitet i Savetodavni komitet za bezbednost, higijenu i zaštitu zdravlja na radu.

5. Komisija redovno podnosi izvještaj o primeni ove Direktive Evropskom parlamentu, Savetu i Ekonomskom i socijalnom komitetu, uzimajući u obzir stav 1., 2. i 3.

6. Savet preispituje ovu Direktivu na temelju procene sprovedene na temelju izveštaja iz drugog podstava stava 4. i, ako je to potrebno, na temelju predloga koji Komisija treba dostaviti najkasnije pet godina od donošenja Direktive.

Član 15.

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Luxembourg 19. oktobra 1992.

Za Savet
Predsednik
D. CURRY

NEPOTPUNI POPIS SREDSTAVA, PROCESA I RADNIH USLOVA

iz člana 4. stav 1.

A. Sredstva

1. *Fizička sredstva*, ako se smatraju sredstvima koja uzrokuju lezije fetusa i/ili mogu izazvati odvajanje posteljice, a posebno:

- (a) udarci, vibracije ili pokreti;
- (b) rukovanje teškim teretima, a posebno onima opasnim za ledni i lumbalni deo tela;
- (c) buka;
- (d) jonizirajuće zračenje (*);
- (e) nejonizirajuće zračenje;
- (f) ekstremna hladnoća ili vrućina;
- (g) pokreti i položaji tela, kretanje - bilo unutar ili izvan ustanove - psihički i fizički umor i ostala fizička opterećenja vezana za aktivnost radnice u smislu člana 2. Direktive.

2. *Biološka sredstva*

Biološka sredstva rizičnih grupa 2., 3. i 4. u smislu člana 2. tačke (d) brojeva 2, 3 i 4 Direktive 90/679/EEZ ⁽¹⁾, ako je poznato da ta sredstva ili terapijske mere koje se primenjuju u slučaju oštećenja izazvanih tim sredstvima ugrožavaju zdravlje trudnica i nerođenog deteta i ako se još ne pojavljuju u Prilogu II.

3. *Hemijska sredstva*

Sledeća hemijska sredstva, ako je poznato da ugrožavaju zdravlje trudnica i nerođenog deteta i ako se još ne pojavljuju u Prilogu II.:

- (a) supstance u Direktivi 67/548/EEZ ⁽²⁾, označene s R 40, R 45, R 46 i R 47, ako se još ne pojavljuju u Prilogu II.;
- (b) hemijska sredstva iz Priloga I. Direktivi 90/394/EEZ ⁽³⁾;
- (c) živa i živini derivati;
- (d) antimitotički lekovi;
- (e) ugljen-monoksid;
- (f) opasna hemijska sredstva koja se dokazano apsorbiraju putem kože.

B. Procesi

Industrijski procesi popisani u Prilogu I. Direktivi 90/394/EEZ.

C. Radni uslovi

Podzemni rad u rudniku.

^(*) Videti Direktivu 80/836/Euratom (SL L 246, 17.9.1980., str. 1.).

⁽¹⁾ SL L 374, 31.12.1990., str. 1.

⁽²⁾ SL L 196, 16.8.1967., str. 1. Direktiva kako je zadnje izmenjena Direktivom 90/517/EEZ (SL L 287, 19.10.1990., str. 37.).

⁽³⁾ SL L 196, 26.7.1990., str. 1.

NEPOTPUNI POPIS SREDSTAVA I RADNIH USLOVA

iz člana 6.

A. **Trudne radnice u smislu člana 2. tačke (a)**

1. *Sredstva*

(a) *Fizička sredstva*

Rad u hiperbaričnom okruženju, npr. komore pod pritiskom i ronjenje.

(b) *Biološka sredstva*

Sledeća biološka sredstva:

— toksoplazma,

— virus rubeole,

osim ako su trudne radnice imunizacijom dokazano na odgovarajući način zaštićene od takvih sredstava.

(c) *Hemijska sredstva*

Olovo i derivati olova ako postoji opasnost da ljudski organizam apsorbira ta sredstva.

2. *Radni uslovi*

Podzemni rad u rudniku.

B. **Radnice koje doje u smislu člana 2. tačke (c)**

1. *Sredstva*

(a) *Hemijska sredstva*

Olovo i derivati olova, ako postoji opasnost da ljudski organizam apsorbira ta sredstva.

2. *Radni uslovi*

Podzemni rad u rudniku.

**Izjava Saveta i Komisije u vezi sa članom 11. stav 3. Direktive 92/85/EEZ, iz zapisnika sa 1608. sastanka Saveta
(Luxembourg, 19. oktobar 1992.)**

SAVET I KOMISIJA izjavili su:

„Pri utvrđivanju visine dodatka iz člana 11. stav 2. tačka (a) i (b) upućuje se, samo iz tehničkih razloga, na dodatak koji bi radnica primala u slučaju prekida aktivnosti povezanih s njenim zdravstvenim stanjem. Takvim se upućivanjem trudnoću i porod ni na koji način ne želi poistovetiti sa bolešću. Svaka država članica u propisima s područja socijalne brige predviđa dodatak za vreme izostanka s posla uzrokovanog bolešću. Veza sa takvim dodatkom koja se može iščitati iz odabrane formulacije služi u svim državama članicama samo kao konkretan, čvrst referentni iznos za određivanje minimalnog iznosa porodijske potpore koju treba isplatiti. Ako se u pojedinim državama članicama isplaćuju dodaci viši od onih predviđenih Direktivom, takvi se dodaci, dakako, ne menjaju. To jasno proizlazi iz člana 1. stava 3. Direktive.”